

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

Afdelingsfunctionarissen

Bestuur

- Voorzitter: dhr. drs. ing. J.W. van Maren, Vlieterweg 108, 3925 GD Scherpenzeel
tel. 033 – 2778813 e-mail: voorzitter@amersfoorteo.ngv.nl
- Secretaris: vacature
- Penningmeester: dhr. drs. Th.H. van Veen, Poortersdreef 1, 3824 DL Amersfoort
tel. 033 – 4726015 e-mail: penningmeester@amersfoorteo.ngv.nl
- Public Relations: vacature
- Lid: dhr. ir. P. van Zuylen, Couwenhoven 9064, 3703 GE Zeist
tel. 030 – 6962658 e-mail: peter.van.zuijlen@gmail.com
- Lid: dhr. C.M. van Rooij, Klarinetpad 21, 3822 CS Amersfoort
tel. 033 – 4330069 e-mail: c.m.vanrooij@hccnet.nl

Afdelingsafgevaardigden

- Afgevaardigde: dhr. drs. ing. J.W. van Maren, voornoemd
- Plaatsvervanger: dhr. H. Hooijer, Dorresteinseweg 112, 3817 GD Amersfoort
tel. 033 – 4632621 e-mail: heimen.h.a@gmail.com

- Bibliotheek** dhr. G.G.M. van der Kroon, Bohemen 53, 3831 ER Leusden
tel. 033 – 4942496 e-mail: gvanderkroon@kpnplanet.nl

- Coördinator Afdelingsledenservice van de Contactdienst (CALs)** vacature

Lezingen en Activiteiten

- Coördinator: dhr. ir. P. van Zuylen, voornoemd

Periodiek

- Hoofdredacteur: vacature
- Redactieadres: redactie@amersfoorteo.ngv.nl
- Eindredacteur: dhr. dr. J.S. Kaastra, Montessorilaan 23, 3706 TB Zeist
tel. 030 – 6962934
- Redacteurs: dhr. dr. J.S. Kaastra, voornoemd
dhr. M. van de Krol, Marterhoeve 20, 3831 TA Leusden
tel. 033 – 4945110
mw. A.M. Sjamaar, Burg. De Widtstraat 5-30, 3811 LW Amersfoort
tel. 033 – 4722225
dhr. drs. Th.H. van Veen, voornoemd
- Verzending: mw. H.S.H. Koning-van Dalen
- PR-ondersteuning** mw. F.E.F. Schuitemaker-Frankefort, Zaagmolenhof 13, 3833 KT Leusden
tel. 033 – 4947948 e-mail: fschuite@xs4all.nl
- Website** <http://amersfoorteo.ngv.nl>
- Twitter** www.twitter.com/NGV_AFT
- Facebook** NGV Amersfoort

Omslag: Boerderij van de familie Damen te St. Oedenrode. Zie het verslag op blz. 10.

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

*Uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging
Afdeling Amersfoort en Omstreken
opgericht 18 december 1971*

Verschijningsgebied de gemeenten Amersfoort, Baarn, Barneveld, Bunschoten, Ede, Eemnes, Ermelo, Harderwijk, Leusden, Nijkerk, Putten, Renswoude, Rhenen, Scherpenzeel, Soest, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Wageningen, Woudenberg en Zeist. Oplage 650.

Jaargang 22

januari 2013

nummer 1

Ten geleide

Voor u ligt weer een nieuw nummer van ons blad. Het staat weer vol met lezenswaardige artikelen. Wie volgt het voorbeeld van Nette Sjamaar en Willem van Maren en schrijft een klein of groot verhaal over de genealogie van een bekend persoon uit onze regio? Misschien wel over de wethouder waar uw straat naar vernoemd is, of de onderwijzer(es) die veel voor het dorpsleven in uw woonplaats betekend heeft.

Maar ook bijdragen over andere onderwerpen zijn altijd van harte welkom. U leest een blad van en voor de leden van onze afdeling. Zend u gerust uw bijdrage in. Zie ook onze website voor instructies voor auteurs.

Vergeet ook niet een blik te werpen op de lezingen en activiteiten voor de komende periode. Er is weer gezorgd voor een rijk geschakeerde reeks van lezingen en andere bijeenkomsten. De verslagen van de gehouden lezingen treft u zoals gebruikelijk ook weer aan in dit nummer. Onze redacteurs hebben weer boeiende verslagen van de lezingen verzorgd, die u bijna zouden verleiden om de verslagen maar af te wachten en de lezingen over te slaan. Doet u dat toch maar niet, en bezoek onze bijeenkomsten.

Rest ons u veel leesplezier toe te wensen en een succesrijk genealogisch jaar.

Colofon

AMERSFOORT EN OMSTREKEN verschijnt in januari, april en september. De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de ondertekende stukken. Bij overname van gegevens uit deze uitgave wordt men verzocht de bron te vermelden.

Kopij voor het volgende nummer gaarne vóór 1 maart 2013 inleveren

Voor nadere instructies zie onze webpagina <http://amersfoorteo.ngv.nl>

AMERSFOORT EN OMSTREKEN wordt gratis aan de leden van de afdeling toegezonden. Anderen kunnen zich abonneren door betaling van € 7,- per jaar te storten op postrekening 2666378 ten name van Penningmeester NGV afdeling Amersfoort en Omstreken onder vermelding van 'abonnement periodiek'.

Lezingen & Activiteiten

Genealogische activiteiten in de regio

Een overzicht van de bijeenkomsten voor de komende periode. Alle bijeenkomsten van onze NGV-afdeling en van de HCC! werkgroep Amersfoort vinden – tenzij anders vermeld – plaats in

**het Kerkelijk Centrum De Brug,
Schuilenburgerweg 2, 3816 TB in Amersfoort**

Onze middagbijeenkomsten beginnen om 14.00 uur en de avondbijeenkomsten beginnen steeds om 20.00 uur. De zaal is 's middags open vanaf 13.00 uur en 's avonds vanaf 19.00 uur zodat u in de gelegenheid bent om met de leden van het bestuur of de andere aanwezigen van gedachten te wisselen onder het genot van een kopje koffie of thee. De consumpties zijn voor eigen rekening. In de hal kunt u zelf de consumpties bestellen. De PR-medewerkers van onze afdeling verzorgen een informatietafel. Al onze bijeenkomsten zijn voor iedereen, leden van de NGV en belangstellenden, vrij toegankelijk.

De activiteiten van de Oudheidkundige Vereniging Flehite (OVF) en de HCC!genealogie in onze regio zijn afzonderlijk vermeld. Omdat sommige activiteiten van de OVF en de HCC! pas in een laat stadium nader ingevuld kunnen worden, verdient het ook aanbeveling om daarvoor regelmatig hun websites te raadplegen:

- <http://www.historisch-amersfoort.nl>
- <http://amersfoort.hcc-utrecht.nl>
- <http://www.hcc-veenendaal.nl/cms>

De activiteiten van HCC!genealogie zijn voor NGV-leden gratis toegankelijk. De OVF kan aan niet-leden een toegangsprijs vragen. Wij adviseren u in die gevallen altijd duidelijk te kennen te geven dat u komt als lid van de NGV!

Datum	Donderdag 10 januari 2013	NGV en Archief Eemland
Tijd	van 14.00 tot 16.00 uur	
Plaats	Studiezaal Archief Eemland	
Onderwerp	Spreekuur: Stamboomonderzoek en familiegeschiedenis	

Datum	Donderdag 17 januari 2013	De Brug – NGV
Tijd	van 20.00 tot 22.00 uur	
Plaats	Kerkelijk Centrum De Brug	
Onderwerp	Amersfoort op de kaart-2	
Inleider	de heer Dirk Steenbeek	

De spreker wil ingaan op de ontwikkeling van geografische informatiesystemen bij erfgoedinstellingen in het algemeen en bij Archief Eemland in het bijzonder. Kich, Wat-WasWaar, HISGIS, AmersfoortopdeKaart, etc. Wat maakt een GIS zo geschikt voor een erfgoedinstelling/archief, welke ontwikkeling heeft het GIS doorgemaakt en wat staat ons nog te wachten? En welke rol speelt Archief Eemland daarin? Een lezing over manuscript-kaarten en Google maps, foto's en apps, monumenten en layar. En meer . . .

Datum Donderdag 14 februari 2013 NGV en Archief Eemland
Tijd van 14.00 tot 16.00 uur
Plaats Studiezaal Archief Eemland
Onderwerp Spreekuur: Stamboomonderzoek en familiegeschiedenis

Datum Dinsdag 19 februari 2013 De Brug – NGV
Tijd van 20.00 tot 22.00 uur
Plaats Kerkelijk Centrum De Brug
Onderwerp Het Kadaster
Inleider de heer Zacharias Klaasse

Zacharias Klaasse werkt al meer dan veertig jaar bij het Kadaster. Hij heeft zich als geen ander verdiept in de geschiedenis van dit instituut. Hij is de grondlegger van het huidige Kadastermuseum in oprichting. Aan de hand van een powerpoint-presentatie zal hij alles over de rijke historie van het Kadaster komen vertellen. Tevens gaat hij uitgebreid in op de vraag welke gegevens bij het Kadaster berusten en op welke wijze deze schat aan informatie kan worden gevonden.

Datum Dinsdag 26 februari 2013 OVF
Tijd 20.00 uur
Plaats Museum Flehite
Onderwerp Glas in lood
Inleider de heer Alex Luigjes

Datum Dinsdag 12 maart 2013 De Brug – NGV
Tijd van 20.00 tot 22.00 uur
Plaats Kerkelijk Centrum De Brug
Onderwerp Sociale vangnetten in de Gouden Eeuw
Inleider mevrouw Daniëlle Teeuwen (IISG Amsterdam)

Armoede is van alle tijden. Zelfs in de Gouden Eeuw, een periode van ongekende rijkdom, leefde een aanzienlijk deel van de bevolking rond het bestaansminimum. Maar in de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden werden de armen niet aan hun lot overgelaten. Niet alleen waren er talloze gasthuizen, hofjes, weeshuizen en oudemannen- en oude vrouwenhuizen, ook vonden er, vaak wekelijkse, uitdelingen van geld en brood plaats vanuit zowel kerkelijke als stedelijke instellingen. Een deel van de voorzieningen die bestond was er speciaal op gericht om middengroepen te behoeden voor neerwaartse sociale mobiliteit. Zo waren er burgerweeshuizen, waarin de kinderen niet alleen beter verzorgd en gevoed werden dan in aalmoezeniersweeshuizen, maar ook een echt vak leerden. Daarnaast verleenden gilden vaak ondersteuning in geval van ziekte, ouderdom en overlijden. In deze lezing zal aandacht besteed worden aan het brede scala van voorzieningen dat bestond in de 17^e en 18^e eeuw.

Datum Donderdag 14 maart 2013 NGV en Archief Eemland
Tijd van 14.00 tot 16.00 uur
Plaats Studiezaal Archief Eemland
Onderwerp Spreekuur: Stamboomonderzoek en familiegeschiedenis

Datum Dinsdag 26 maart 2013 **OVF**
Tijd 20.00 uur
Plaats Museum Flehite
Onderwerp Algemene ledenvergadering OVF

Datum Donderdag 11 april 2013 **NGV en Archief Eemland**
Tijd van 14.00 tot 16.00 uur
Plaats Studiezaal Archief Eemland
Onderwerp Spreekuur: Stamboomonderzoek en familiegeschiedenis

Datum Dinsdag 16 april 2013 **De Brug – NGV**
Tijd van 20.00 tot 22.00 uur
Plaats Kerkelijk Centrum De Brug
Onderwerp Economische crises door de eeuwen heen
Inleider Prof. dr. Joost Jonker

In 1602 gaat de VOC als eerste bedrijf ter wereld 'naar de beurs'. Nederland geldt in verband hiermee als de bakermat van de mondiale aandelenhandel. Reeds in 1610 komt het tot eerste regels voor de aandelenhandel in een poging om koersmanipulatie en 'wilde' speculatie tegen te gaan, dit overigens zonder direct resultaat. En al in de 17^e eeuw ontstaan de eerste 'bubblen' (denk aan de tulpenmanie van 1634–1637).

Het lijkt zo eenvoudig: we herkennen een financiële crisis als we er midden in zitten. Maar bij nadere beschouwing blijken die crises nogal van elkaar te verschillen: qua oorzaken, gevolgen, betekenis. Wat leren financiële crises uit het verleden ons over dit verschijnsel?

Datum Dinsdag 23 april 2013 **OVF**
Tijd 20.00 uur
Plaats Museum Flehite
Onderwerp Kind van het Ereveld
Inleider de heer Remco Reiding

Datum Donderdag 9 mei 2013 **NGV en Archief Eemland**
Tijd van 14.00 tot 16.00 uur
Plaats Studiezaal Archief Eemland
Onderwerp Spreekuur: Stamboomonderzoek en familiegeschiedenis

Datum Dinsdag 14 mei 2013 **De Brug – NGV**
Tijd van 20.00 tot 22.00 uur
Plaats Kerkelijk Centrum De Brug
Onderwerp Erochique
Inleider mevrouw Rosalien Fiedeldij Dop

Een lezing die op zoek gaat naar de geschiedenis van onze waarden en normen achter gesloten deuren. Spanning en opwindend, waar worden deze door veroorzaakt en wat hebben staat en kerk hiermee te maken? Soms waren de gedachten spannender dan de daad zelf. En soms waren het de gedachten waarvoor men al gestraft kon worden. Hoe is het zo gekomen? We gaan terug naar het moment dat het Romeinse Rijk net is gevallen en

de Middeleeuwen beginnen. We leggen een reis af langs het bruisende paleisleven, langs de schrijvers van verboden literatuur, komen romantische ridders tegen en natuurlijk Shakespeare. We strelen de marmeren beelden van Michelangelo en bewonderen de etiquette van Koningin Victoria. Bij haar stopt onze reis in de hoop u een interessant stukje geschiedenis op het gebied van erotiek te hebben verteld. De lezing wordt levendig gemaakt met prachtige afbeeldingen. Wees gerust, we houden het natuurlijk wel chique!

Datum Donderdag 13 juni 2013 **NGV en Archief Eemland**
Tijd van 14.00 tot 16.00 uur
Plaats Studiezaal Archief Eemland
Onderwerp Spreekuur: Stamboomonderzoek en familiegeschiedenis

Agenda van de bijeenkomsten van:

HCC!genealogie, werkgroep Amersfoort – Elke derde maandag van de maand in het Kerkelijk Centrum De Brug, Schuilenburgerweg 2, 3816 TB in Amersfoort. Openingstijden: van 19.30 tot 22.30 uur.

HCC!genealogie, werkgroep Veenendaal – Elke vierde maandag van de maand in de Christelijke Scholengemeenschap, Sportlaan 11-13, 3905 AD in Veenendaal. Aanvang: 20.00 uur.

Hier kunt u terecht voor al uw computervragen, ook niet-genealogische. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de HCC-websites <http://amersfoort.hcc-utrecht.nl> en <http://www.hcc-veenendaal.nl/cms>.

Activiteiten van de Oudheidkundige Vereniging Flehite

Het thema van de lezingen van de OVF in het seizoen 2012–2013 is *De Oranjes en de regio*. Zie voor het verdere programma <http://www.historisch-amersfoort.nl/>

De lezingen, die beginnen om 20.00 uur, zijn gratis toegankelijk voor leden van de OVF. Voor niet-leden bedraagt de toegangsprijs € 5,00.

Ledenbestand

We verwelkomen de volgende leden in onze afdeling. Wij hopen hen ook op onze bijeenkomsten te ontmoeten.

Nieuwe leden:

Dhr. M.C. Hentzen	Amersfoort
Dhr. A.C. van Herk	Barneveld
Dhr. J. Rijnenberg	Nijkerk
Dhr. R. van Soest	Veenendaal

Van uw voorzitter

door Willem van Maren

Op de Algemene Vergadering van de NGV op 24 november 2012 in Utrecht is een proefexemplaar getoond van Gens Nostra met een nieuwe lay-out. Met ingang van januari 2013 verschijnt het blad in die nieuwe vorm. Het ziet er heel goed uit. Het blad wordt voortaan geheel in kleur gedrukt en

er is veel aandacht geschonken aan de leesbaarheid.

De heer Vennik, voorzitter van de NGV, vertelde dat hij zich sterk heeft ingezet om de functionaliteit van GenLias ook gratis beschikbaar te houden bij de opvolger van deze website. Deze nieuwe website is Wie

Was Wie en is al bruikbaar. Helaas is de archiefwereld nogal verdeeld en daardoor is het nog altijd niet zeker hoe de site uiteindelijk gaat functioneren. Verder is uitvoerig gesproken over het beleidsplan 2012–2015 (nu hernoemd tot beleidsplan 2013–2016).

Het plan is erg ambitieus en de uitvoering zal nog veel inspanning vragen. De vernieuwing van Gens Nostra is hierbij een belangrijke stap die ongetwijfeld veel waardering zal ontvangen.

Vrouwen in het leger van Napoleon

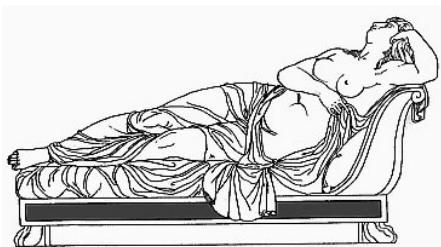
Lezing door Bas Lems. Nette Sjamaar doet verslag.

De spreker legt eerst uit hoe hij van theologiestudent onderzoeker van militaire geschiedenis is geworden. En zoals hij het vertelde werd het heel logisch dat je bij genealogie altijd in oorlogen terechtkomt. Hij heeft zich gespecialiseerd in:

1. Ancien Régime, de tijd van Lodewijk XVI
2. Franse Revolutie – 1789 – 1799
3. Napoleon Bonaparte

Ook doet hij onderzoek naar de Slag bij Waterloo en de St. Helena medaille. Hij werkt mee aan het stamboomforum en beantwoordt m.n. vragen op militair gebied.

Hij begon zijn lezing met het wegnemen van vooroordelen. De meeste vrouwen in het leger hadden geen gevechtsfunctie, maar het waren ook geen prostituees. De hardnekkige mythe dat vrouwen in het leger veelal prostituees waren is o.a. in stand gehouden door vrouwen zelf, die er romantische verhalen over schreven.

beeld van Ida Saint Elme

Een bekend voorbeeld is Ida Saint Elme (1776–1845), die in 1827 haar memoires uitgaf over haar leven als courtisane. Ze maakte veldtochten mee als geliefde van generaal Moreau en ook maarschalk Ney. Het

boek werd een groot succes en is meerdere malen herdrukt. Later werd bekend dat ze geen telg van een adellijk Russisch geslacht was maar in werkelijkheid Maria Johanna Elselina Versfelt heette en de dochter was van een dominee in Brabant. Ze vluchtte naar Engeland. Verder zijn er amper bronnen over vrouwen in het leger.

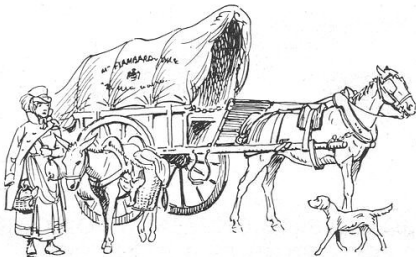
Ancien Régime

In het Ancien Régime waren er twee soorten vrouwen in het leger: blanchisseuses = wasvrouwen en vivandières = zoetelaarsters, later marketentsters. De wasvrouwen c.q. bleeksters waren soldatenvrouwen die wasten en naaiden tegen betaling. Er waren er 7 tot 10 per regiment van 3000 man.

De voedselvoorziening in het leger was slecht en per regiment waren er 8 militairen die het recht hadden om extra eten, drinken, tabak en andere zaken te verkopen. Deze vivandiers kregen altijd toestemming om te trouwen en in de praktijk deden hun vrouwen dit extra werk. Deze vrouwen kwamen, net als de soldaten, uit de laagste sociale lagen van de bevolking en hielden zich ook bezig met gokken, heling en smokkelen. Als hun man stierf moest de vrouw een andere man uit het regiment trouwen om te kunnen blijven.

De kinderen van de wasvrouwen en zoetelaarsters trokken met hen mee achter het leger aan en moesten al vroeg met al het werk helpen. De jongens werden daar vanaf hun zesde jaar voor betaald en konden vanaf hun twaalfde jaar drummer worden.

Een paard was toegestaan en daar kwamen wagens bij, die steeds groter werden en waarin steeds meer mee ging, zoals kippen, een tent, kookspullen, vaten sterke drank en er liep ook een geit mee. Na de dagmars werden de tenten opgezet. Officieren hadden hun personeel bij zich, zoals lakeien, artiesten en chirurgijns. De tenten van de zoetelaarsters waren een sociale ontmoetingsplaats voor alle soldaten.

De houding van het ministerie van Oorlog was tweeslachtig. Enerzijds zagen ze de vrouwen als bronnen van kwaad, zoals prostitutie, smokkelen en spioneren, en bovendien haalden ze het tempo van de troepen omlaag. Anderzijds zagen ze ook hoe essentieel deze vrouwen waren voor de bevoorrading, maar ook voor de sfeer.

Franse revolutie

Na 1789 kwam er veel meer persoonlijke vrijheid, ook voor militairen en de volgers. In 1793 mochten alle soldaten trouwen zonder toestemming van hun commandant. Er was bijna voortdurend oorlog, maar vele Franse mannen en ook vrouwen wilden in het leger en huurlingen waren bijna niet meer nodig. Er kwam ook een weduwenpensioen op basis van de verdienste van de man. Het leger gaf kleding en wapens. Voor de rest moesten ze zelf zorgen. En het moest allemaal veel sneller: grote wagens werden afgeschaft, evenals de tenten. Slapen deed men in de overjas, dit werd bivakkeren genoemd. De zoetelaarsters werden marketentsters en kregen ook een uni-

form. Hierbij hoorde ook een houten tonnetje met een kraantje eraan, dat ze om hun middel droegen. Vrouwen konden zelfstandig solliciteren, maar ze moesten wel met een militair getrouwd zijn. En ze vervoerden hun spullen op een pakezel. Fourageren mocht niet in Frankrijk, alleen in de landen waar ze doorheen trokken. En hun tent, de cantinière, werd nog belangrijker als ontmoetingsplaats.

Marketentster

Bevallen deed men langs de weg en de kinderen trokken verder mee. Als de ouders stierven gingen de meisjes naar een weeshuis, jongens werden in het leger opgevoed. Ze leerden ook lezen en schrijven.

Tijdens de veldslagen kregen de vrouwen ook steeds meer taken. Mannen moesten nl. in een rechte linie rechtdoor naar de vijand lopen, bukken mocht niet. De vrouwen hoefden dat niet en hielpen overal. Er kwamen steeds meer vrouwen bij, ook uit plaatsen waar ze door trokken. Op zeker moment waren er wel 5000 vrouwen in het leger, maar ze zijn nooit officieel erkend. Als ze doodgingen werd dit alleen gerapporteerd aan het hoofd van het regiment. Als ze in een ziekenhuis doodgingen werd er wel een akte opgemaakt en naar het land van herkomst gestuurd, maar dit kon maanden duren en als de namen al bekend waren werden ze vaak verbasterd, zo ook de plaatsnamen.

Bij overtredingen waarbij zowel mannen als vrouwen waren betrokken werden de vrouwen bestraft en vernederd. Zij waren immers de bron van het kwaad. Toch bleven

veel vrouwen tot op hoge leeftijd in het leger. Ze hadden dan een soort van moederrol en kregen ook veel waardering van de soldaten.

Napoleon

Na de staatsgreep van Napoleon in 1799 werden de wetten aangescherpt. De dienstplicht werd ingevoerd en de Grande Armee werd gevormd. Alle 'nutteloze' vrouwen moesten het leger uit. De wasvrouwen mochten blijven.

Andere functies werden samengevoegd en die vrouwen werden cantinière genoemd. Ze moesten echter nog steeds met een militair getrouwd zijn. Maar dit ging heel gemakkelijk. Alleen hun beider mondelinge toestemming was nodig en soms werd er niet eens een akte opgemaakt.

Naast het fourageren hadden de cantinières nog vele andere zaken, ze gaven hulp aan gewonden, deelden tijdens de veldslagen vooral drank uit. Voor een veldslag gaven veel mannen hun geld bij de cantinières in bewaring. Ze leenden ook geld uit, m.n. aan officieren. Hun wagens werden

ook voor gewondenvervoer gebruikt.

En ook vrouwen werden krijgsgevangenen gemaakt en ook daar hadden ze het nog zwaarder dan de mannen. In Rusland en ook bij de oversteek van de Berezina waren veel vrouwen en kinderen.

Vrouwen in het leger van Napoleon hadden dus een zwaar leven en daar is heel erg weinig over op papier gezet.

Vivandière

En toch had de heer Lems hier een boeiend verhaal – met mooie dia's erbij – van gemaakt. En na de pauze kwam er ook nog een levendige discussie op gang.

Opa Kas, een overgrootouder die ik nog heb gekend

Lezing door de heer Dick van den Bergh. Nette Sjamaar doet verslag.

De spreker met zijn zus

De spreker heeft zijn Opa Kas nog gekend. Hij herinnert zich een krasse oude man, die op zijn nachtkastje altijd een doos stertabak en een asbak, gemaakt van een paardenhoef, had staan. Ook herinnert hij

zich nog hoe opa Kas zijn pap slurpte. Vervolgens behandelt de spreker de stamlijn Damen.

De stamlijn van Damen gaat 16 generaties terug en begint rond 1350 in Heeze in Noord-Brabant, in die tijd een belangrijk hertogdom onder Hertog Jan.

- Henric Corsten van der Hostat
- Henric Henricz van Hostat van Heeze
- Daemen van Hostat
- Willem Daems van de Hostat
- Jan Damen
- Rutgerus Adami Joannis Damen:
+ ± 1637
- Bernardus Damen: ~ 1635
- Adam Bernardus Damen: * 1660 + 1740

- Bernardus Ludolphus Damen:
* 1704 + 1745
- Adam Damen: * 1740 + na 1800
- Simon Hendrik Damen: * 1790 + 1855
- Jan Hendrik Damen: * 1822 + 1907
- Johannes Adam Damen (opa Kas): * 1854 + 1948
- Leonard Christiaan Damen:
* 1884 + 1967
- Maria Elisabeth Damen: * 1920 + 1992
- Dominicus (van den Bergh) * 1945, de spreker
- kinderen
- kleinkinderen

In 1618 is *Jan Damen* uit Mierlo kanunnik van de St. Lambertus Basiliek te Luik. In zijn testament stelt hij studiebeurzen beschikbaar aan bloedverwanten en de pastoor van Mierlo. Deze beurzen worden uitgereikt om iemand eerst 3 of 4 jaar te Mierlo te laten studeren en daarna 5 of 6 jaar filosofie te laten studeren aan een katholieke universiteit.

Dit alles gebeurt gedurende de reformatie, wanneer de R.K. kerk ook in Brabant haar macht verliest. Hier ontstaat ongenoegen met de kerk over het collatierecht van de beurs. Uit praktische overwegingen stapt de hele familie Damen over naar het protestantisme. Pas een kleine 200 jaar later komt er een herstellingsbesluit. De beurs bestaat nog steeds.

De grootouders van opa Kas aan vaderszijde: Simon Hendrik Damen en echtgenote

De spreker wees ons op het lintje van de opa van opa Kas (zie foto). Daar hoort jaargang 22

ook een verhaal bij. Deze man heeft gevochten tegen het leger van Napoleon en . . . Bij K.B. van 10 mei 1865 werd door Koning Willem III een ereteken ingesteld als openlijk bewijs van zijn erkentelijkheid aan de Nederlandse strijders van 1813 – 1815, voor hetgeen door hen in die gedenkwaardige jaren is verricht, en als herinnering aan de herstelling en bevestiging van Neerlands Onafhankelijk Volksbestaan. Dit was dus 50 jaar later, en wel ter gelegenheid van de viering van het 50-jarig bestaan van de Militaire Willemsorde in 1865. Er zijn ruim 5000 stuks nodig geweest om de overlevenden van de 30.000 man sterke krijgsmacht van 1813 – 1815 te decoreren. Het werd een heel groot feest in Leiden met meer dan 2000 genodigden.

*De ouders van opa Kas: Jan Hendrik Damen, * 1822 Hapert, + 1907 Gerwen, × 1849 Maria Anna Christina Lamm, *2-8-1822 Westerhoven +1920 Gerwen*

De ouders van Opa Kas hadden een boerderij en een stalhouderij in St. Oedenrode. De boerderij is door de familie Damen gekocht waarbij een deel van de financiering tot stand kwam met behulp van de Maatschappij van Welstand. Het doel van deze maatschappij was een tegenwicht te geven tegen de vele katholieke boeren in Brabant. Als een protestant, waar dan ook vandaan, in Brabant wilde boeren betaalde de maatschappij de helft van de prijs van de boerderij.

Hier groeide Johannes Adam Damen, * in Chaam in 1854, + in Den Haag in 1948,

op. Later zou hij *Opa Kas* genoemd worden. Desgevraagd wist de spreker niet waarom hij *Opa Kas* genoemd werd.

Boerderij van de familie Damen in St. Oedenrode

Hij vertrekt 19 april 1873 naar Homberg in Pruisen. Hij is dan 19 jaar oud. Het is niet bekend wat hij daar gedaan heeft. Negen jaar later trouwt hij met Berendina Mechtelina Kempers (* 1856 Doetinchem, † 1914 Den Haag). Hij woont dan in Den Haag en handelt in bier en koelrups. Die zaak liep uitstekend. Hij had belangrijke klanten, zoals o.a. Hotel De Oude Doelen, een van de chicste hotels van Den Haag. Zijn vrouw overlijdt in 1914 en in 1921 hertrouwt hij met Johanna Elisabeth Altewischer (* 1876 Den Haag, † 1942 Den Haag).

In 1927 besluit *Opa Kas* het wat rustiger aan te gaan doen en geeft hij de volledige procuratie van zijn zaak aan zijn vrouw. Hij is dan 73 jaar en zij 51 jaar. In de tijd dat zij de zaak dreef werden er veel obligaties aangeschaft en opvallend vaak bij kloosters, zoals

- Congregatie der Eerwaarde Zusters van de Heilige Joseph St. Trudpert
- De Vereeniging der Eerwaarde Zusters van de Heilige Anna te München
- Congregatie der Eerwaarde Zusters van de Derde Orde van de Heilige Franciscus te Eggenberg bij Graz
- Congregatie Zusters Franciscanessen Nonnenwerth
- andere katholieke instanties in Duitsland en Oostenrijk.

Het is wel bekend dat de Rooms-Katholieke kerk zeer rijk was en dat het han-

delen met pauselijke goedkeuring ging, zoals we ook op één van de dia's te zien kregen.

In 1931 verkopen ze de zaak aan de heer H. Bouwmeester voor *f* 7.500,- te voldoen in wekelijks termijnen van *f* 30,-. In vijf jaar tijd is de zaak dan afgelost. Dit lukt niet. De laatste betalingen vinden pas in 1948 plaats. De N.V. Zuid-Hollandsche Bierbrouwerij staat garant voor dhr. Bouwmeester.

Opa Kas, 94 jaar

Na het overlijden van zijn vrouw in 1942 gaat *Opa Kas* terug naar St. Oedenrode. Hij gaat daar inwonen bij zijn jongste broer. De pensioengelden daarvoor worden door zijn zoon betaald. Het NVD – een vereniging voor maatschappelijk werk en evacuatie, die alleen Arische gezinnen hielp – schreef al spoedig een brief aan de burgemeester van St. Oedenrode waarin gevraagd wordt of de heer Damen met spoed een nieuw kwartier zou kunnen krijgen aangezien de verstandhouding tussen hem en zijn broer zeer slecht was. Ook de betreffende broer, NSB'er, schrijft aan de burgemeester dat hij naar zijn andere broer moet, omdat ze altijd ruzie hebben.

De spreker zegt dat *Opa Kas* zo'n hekel aan de Duitsers had omdat al zijn Duitse geld, en daar had hij veel van, ineens niks meer waard was. In 1948 geeft de Raad voor Rechtsherstel de familie nog wel het geld van de obligaties terug.

Diverse bijeenkomsten

Marcel van de Krol doet verslag

September en oktober waren de maanden dat na de zomervakantie het verenigingsleven weer begon, vooral de historische verenigingen en de genealogische verenigingen. Voor de genealogen was het helemaal interessant want behalve de maandelijkse bijeenkomsten in diverse plaatsen was er ook het famillement in Maastricht en de genealogische dag in Het Utrechts Archief.

Op 22 september hield de afdeling Amersfoort en omstreken van de NGV weer eens een ouderwetse computermiddag, dit keer op een andere locatie omdat de Brugkerk bezet was. Er was een ruime belangstelling en op diverse tafels was er wel iemand met een laptop. De genealogieprogramma's PRO-GEN, GensDataPro en Familyx waren ruim vertegenwoordigd maar men kon ook andere programma's zoals Aldfaer en de website Geneanet laten zien. Ook werden vele vragen van aanwezigen beantwoord, kortom een geslaagde middag.

Impressie van het famillement te Maastricht

Op woensdag 26 september was er in Maastricht het famillement, dat deel uitmaakte van het 30^e internationale congres voor genealogische en heraldische wetenschappen dat de hele week in Maastricht gehouden werd. Het werd gehouden in het Regionaal Historisch Centrum Limburg (RHCL), een oud gebouw dat vroeger de

Minderbroederskerk en een klooster was en daarna een wapenarsenaal. Het was er erg druk en er waren veel verenigingen en instellingen vertegenwoordigd. Aanwezig waren onder andere de Nederlandse Genealogische Vereniging NGV, het Centraal Bureau voor Genealogie CBG, Coret genealogie van Genealogie-Online, de werkgroep genealogisch onderzoek Duitsland, WieWasWie (de opvolger van Genlias), Het Nationaal Archief NA, de HCC-Genealogie interessegroep en verder diverse genealogieprogramma's.

Genealogische dag Utrechts Archief. Foto Arie van Walbeek

Op zaterdag 6 oktober was er in Het Utrechts Archief een genealogische dag. Ook hier was een ruime belangstelling. Zowel in de hal als in een grote zaal en verder op de benedenetage waren een hoop stands van diverse instellingen of verenigingen. Ik noem onder andere Aldfaer, GensDataPro, PRO-GEN, Geneanet, MyHeritage, WieWasWie, de HCC-Genealogie, de NGV afdeling Utrecht, het Centraal Bureau voor Genealogie, het magazine Genealogisch Erfgoed, Bob Coret van Genealogie-Online, de Plaatsengids, en Joodse Genealogie. Ik zal ze niet allemaal opgenoemd hebben. Zelf heb ik daar een naamgenoot van

mijn moeder gevonden en die heeft mij later een website doorgemaild waarop ik weer diverse voorouders heb gevonden.

Op zaterdag 13 oktober was er een GensDataPro-gebruikersdag in Driebergen. Er waren ongeveer 300 personen op afgekomen die zich overigens van te voren hadden aangemeld. In een enorm grote zaal met balkon werden drie lezingen met demonstratie gegeven. Tussen de lezingen, in de pauze en na afloop kon men vragen stellen aan de helpdesk van GensDataPro en aan de drie presentatoren. Eerst was er een lezing door Jacqueline Hofland, de schrijfster van

vier boeken over GensDataPro, over bronnen, objecten en foto's in het stamboomprogramma. De tweede lezing werd gegeven door Bas Wilschut, de maker van het programma. Hij behandelde allerlei technieken over het programma. De laatste lezing was van Jaap de Rooij, hoofd van de dienst Ondersteuning en Presentatie. Hij behandelde veel voorkomende vragen aan de helpdesk en vooral hoe je met bestanden moet omgaan en een goede back-up moet maken.

Kortom een drukke maand en nu maar weer verder met mijn eigen stamboom.

Stel je voor

Mijn naam is **Arie van Herk**, ICT-adviseur bij politie, brandweer en de ambulancesector. Ik ben begonnen met genealogie uit belangstelling naar de oorsprong en geschiedenis van mijn familie en omdat ik tijd beschikbaar heb. Ik onderzoek het geslacht Van Herk waarvan de oorsprong in Zuid-Holland en specifiek in Ouderkerk aan den IJssel ligt. Mijn familie was daar, naast gewoon burger, ook werkzaam als boer, schipper of steenbakker. Ik ben gebruiker van GensDataPro.

Het lastigste probleem is dat ik regelmatig bronnen ontsluit die elkaar tegenspreken en dan kost het veel inspanning en tijd om de

juistheid boven tafel te krijgen. Mijn uiteindelijke doel is een uitgave van een boekwerk van het geslacht Van Herk met een kwalitatief hoogwaardige volledigheid en betrouwbaarheid. Ik heb als doel gesteld om op basis van digitale (verwijzings)informatie de handgeschreven akten erbij te zoeken.

Naast het grote aantal digitaal ontsluitbare bronnen ben ik erg blij met veel publicaties op de site van de *Hollandse Genealogische Databank* (www.hogenda.nl). Van hoge kwaliteit en omvang is het werk van de genealoog de heer C.C.J. Lans (1917–2000) die circa 25 meter papier als resultaat van bewerkte archiefstukken heeft nagelaten.

Mijn naam is **Ricardo van Soest**. Ik ben sinds 2009 met (pre)pensioen. De vraag van mijn vader (* 1918, + 2009) in 2005 was of ik belangstelling had voor genealogie. Omdat ik door familieomstandigheden vrijwel niets van “mijn” familie Van Soest wist zei ik ja. En zo is het begonnen.

Hoewel veel voorouders en familie in Haarlem en Amsterdam hebben gewoond komen “onze” Van Soesten uit de omgeving van Wijk bij Duurstede. Verdere familie Remmers (N-H), Brandjes (N-H) en Van der Lans uit Hillegom. Ik ben speciaal op

zoek naar mijn tante Carla Maria van Soest, * 1935. Niemand weet waar ze woont, het gerucht is Alicante in Spanje. Een zoon zou Martin Groot heten.

Voor het verwerken van mijn gegevens gebruik ik het programma *GenoPro*. Ik heb veel last van de wet op de privacy. Ik hoop dat ik de enige ben. . . Los daarvan is de informatie via internet een zegen! Op de vraag welk doel ik nastreef zou ik antwoorden: gelukkig en gezond blijven. Maar u bedoelt waarschijnlijk op het gebied van de genealogie: veel te weten komen van verre voor-

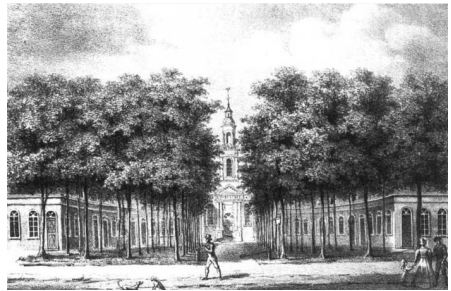
ouders en ook andere takken van de familie in het land. Van Soest is een veel voorkomende naam, maar verwantschap kom ik tot nu toe vrijwel niet tegen.

Mijn grootste vondst tot nu toe? Oom

Mijn naam is **John Rijnenberg**. Ik houd mij bezig met de stamboom en de achtergrond van de naam Rijnenberg. Daarbij komen vooral de familienamen Rijnenberg, Tollus, Steen, Verhoeff, Savalle en Vetter naar voren, in Nederland, Nederlands Indië, Duitsland, de Verenigde Staten, Zwitserland en Frankrijk. Op dit moment gebruik ik nog geen computerprogramma voor mijn genealogie, maar ik wil Gen pro gaan gebruiken. Het is lastig om een complete stamboom te krijgen. Mijn grootste vondst tot nu toe is de ontdekking van Adrianus Tollus (1783–1847). Tollus was kerkenbouwer en architect van het linker deel van het paleis Noordeinde te Den Haag bij de verbouwing van 1828/29. Hij is in onze regio actief geweest als de architect van het kerkplein en de kerk St.-Petrus Banden te Rijsenburg. Zie de biografie op <http://zoeken.nai.nl/CIS/>

Fred van Soest (★ 1932) in Nieuw-Zeeland, uit het 2^e huwelijk van mijn grootvader A.M.F. van Soest. U zult begrijpen dat geen enkele bekende hem nog wist te wonen.

persoon/3455. Adrianus Tollus is de grootvader van mijn overgrootmoeder Antoinette Tollus die was gehuwd met Kolonel L.M.J. Rijnenberg, zie de link op mijn homepage <http://johnrijenberg.nl/wordpress/>. Ik ben de laatste nazaat van A.Tollus/Rijnenberg.

Kerkplein St.-Petrus Banden te Rijsenburg, geïnspireerd door het St. Pietersplein te Rome en ontworpen door Adrianus Tollus.

De familie Scheltus

door Nette Sjaamar

Voorwoord bij de familie Scheltus en Fenema

Bij de viering van het 40-jarig bestaan van onze afdeling hield drs. A.F.M. (Ton) Reichgelt een boeiende lezing over *Armen de Poth*.

Heel interessant waren de beschrijvingen van de enorme maaltijden, die er vier keer per jaar werden gehouden voor regenten, burgemeester, schout, griffiers enz. Want bij het bespreken van de zaken hoort veel en goed eten en heel veel drank.

Tijdens mijn onderzoek naar de familie Scheltus moest ik daar steeds aan denken, want het lijkt er op dat er bij al deze maal-

tijden – en dan niet alleen bij de Poth, maar ook bij andere liefdadigheidsinstellingen – altijd wel een of meer leden van de familie Scheltus aanwezig waren. Meer dan een eeuw waren ze zeer nadrukkelijk aanwezig in de politiek van Amersfoort en Leusden, maar nog meer als regenten en bestuursleden van vele instellingen.

Hoewel deze puissant rijke patriciersfamilie inmiddels uitgestorven is zijn er nog wel herinneringen aan hen, zoals de *Scheltussingel* (vroeger straat), de Thomas Scheltus stichting en het Otto Scheltushuis.

De Thomas Scheltus stichting is nog steeds actief, maar bijna niemand weet meer dat Cornelia Scheltus – die nog geen jaar

getrouwd is geweest met de heer Thomas – hier de drijvende kracht achter was. Haar broer Carel, ongehuwd, was druk met wijnen en charitatieve functies. Toch is de stichting vernoemd naar haar man en haar broer.

Het Otto Scheltushuis: nadat het tehuis voor deftige dames was afgebroken besloten de regenten van het St. Pieters en Bloklands Gasthuis om op deze plek een huis te bouwen voor *vitale ouderen van 65 jaar en ouder, die er prijs op stellen om zelfstandig te wonen in een omgeving, die is aangepast aan de eisen die hun leeftijd mee brengt.*

Dit nieuwe huis was bedoeld voor mensen uit de ‘betere stand’. Dat blijkt ook uit het boekje dat de regenten bij de opening van dit gebouw uitgaven. Er zijn kosten noch moeite gespaard om dit huis van alle gemakken te voorzien. Er is een aparte woning voor de huismeester, die dus 24 uur per dag oproepbaar is via een oproepsysteem in alle slaapkamers en alle ‘natte ruimten’. En die voor alle huishoudelijke diensten zorgdraagt. Buiten alle nieuwste technische snuffjes van die tijd waren de regenten ook voor de inrichting op chique gegaan, plantenbakken, vaste vloerbedekking en een eigen parkeerplaats in het hartje van de stad. Het huis was dus een tweede huis van de regenten maar dan voor de betere stand. En dat kon omdat de regenten bepaalden wie er wel en niet mochten huren.

Vanaf eind jaren '80 komen de ontwikkelingen in de ouderenzorg in een stroomversnelling terecht. De meeste besturen van de ‘particuliere’ huizen kunnen dit niet meer bolwerken en deze huizen worden massaal gekocht door grote zakelijke corporaties. Ook het Otto Scheltushuis onderging dit lot. Het voldoet niet meer aan de eisen van deze tijd. In de hallen, gangen en openbare ruimten ziet men nog de ‘vergaane glorie’, maar de leeftijdsgrens is tot 50 jaar gezakt om het huis vol te kunnen houden.

Dit huis werd dus gebouwd, omdat Vrouwe Scheltus-Fenema dit in haar testa-

ment had bepaald. We weten allemaal dat in de tijd dat dit echtpaar leefde de vrouw ondergeschikt was aan de man.

Maar:

- Het liefdadigheidswerk waarom de familie Scheltus bekend stond en nog staat werd grotendeels door de vrouwen gedaan. De mannen schreven hooguit eens een cheque uit en ze gingen vele malen per jaar uit eten.
- Vrouwe Fenema overleefde haar man bijna twintig jaar en daarvoor zat hij al jaren het grootste deel van zijn tijd in een kuuroord in Duitsland. Zij is dus ruim 40 jaar alleen geweest en zeer actief in de charitas.

Dat in die tijd straten en huizen naar mannen werden vernoemd, ach ja, dat was zo. Maar dat er eind jaren '70 van de twintigste eeuw door het bestuur van het St. Pieters en Bloklands Gasthuis schriftelijk wordt verklaard dat zij in de naamgeving een postume hulde aan dit echtpaar willen brengen en dat het weer alleen naar de man wordt genoemd. . .

Ik ben het gaan uitzoeken en vond veel meer dan hier geplaatst kan worden.

Met dank aan de medewerkers van het archief Eemland.

Genealogie Scheltus

I Claes Scheltsen woonde in Emden, een stad in Oost Friesland, Duitsland.

II Jacques Schelsen, zijn zoon, is rond 1595 geboren in Emden. Hij was vanaf 1620 burger van 's-Gravenhage en hij bezat er meerdere huizen.

Beroep: meester mandenmaker. Hij is overleden aan de pest en begraven op 29-5-1636 in 's-Gravenhage. Jacques trouwde in 1615 in 's-Gravenhage met **Trijntje Lenerts**. Ze kregen twee zonen: Jacques Leendert Jacobszoon en Paulus (Pouwels) Jacobszoon.

III Paulus (Pouwels) Jacobszoon Scheltus, zoon van Jacques en Trijntje,

werd in 1618 in 's-Gravenhage geboren en er in juni 1654 in de Kloosterkerk begraven. Beroep: meester mandenmaker. Paulus was gehuwd met **Grietgen Wouters Vermey**. Paulus werd boekverkoper aan het Binnenhof en procureur en solliciteur-militair. En hij zat in de Raad en Vroedschap van 's-Gravenhage. Ze kregen 9 kinderen waaronder:

IV Jacobus Scheltus, zoon van Paulus en Grietgen, is geboren in 1640 in 's-Gravenhage en daar in 1712 overleden. Hij was boekverkoper aan het Binnenhof en werd 's Lands drukker voor de Staten-Generaal en de Prinsen van Oranje. In die tijd een teken van grote rijkdom en aanzien. Hij en zijn zonen, klein- en achterkleinzonen waren dé staatsdrukkers van de Nederlanden. Zij drukten alle staatsuitgaven, zoals o.a. vredesbestanden e.d. Maar ook waren zij de eersten die de Statenbijbel in het Nederlands mochten uitgeven. Hij was diaken bij de gereformeerde gemeente en trouwde in 1663 met **Maria van Steenhuysen**. Ze kregen 7 kinderen waaronder:

V Mr. Paulus Scheltus, zoon van Jacobus en Maria, werd in 1664 geboren in 's-Gravenhage. Hij studeerde in Leiden en werd advocaat bij het Hof van Holland. Daarnaast was hij ook 's Lands drukker van Holland enz. (enz. zie vader) en zat vanaf 1687 in de Raad en Vroedschap van 's-Gravenhage. Paulus trouwde 16-11-1688 in Rijswijk met **Catharina Brants**. Zij kregen 12 kinderen waaronder:

VI Otto Scheltus, zoon van Paulus en Catharina, is geboren in 1700 in 's-Gravenhage. Otto is overleden in 1758 in Schoonhoven. Vanaf 1728 was hij poorter van Schoonhoven. Hij studeerde vanaf 11-2-1724 in Harderwijk en kreeg de titel J.U.D. Beroepen: electeur, schepen, vroedschap, burgemeester, baljuw en schout van Schoonhoven, 's-Heerenberg, Bergambacht, Ammerstol en het land van Blois. Otto trouwde in 1731 in Amsterdam met **Cornelia ter**

Borch. Zij kregen zes kinderen waaronder:

VII Mr. Isaac Scheltus, zoon van Otto en Cornelia, is gedoopt in 1739 in Schoonhoven. Isaac is overleden in 1800 in Amersfoort. Isaac trouwde in 1761 in Amersfoort met **Maria Braet**. Ze kregen vijf kinderen waaronder:

VIII Otto Scheltus van Leusden, zoon van Isaac en Maria, werd in 1764 in Amersfoort geboren en stierf er in 1837. Otto trouwde met **Sophia Geertruid van Coeverden** (1767–1808), dochter van Carel van Coeverden en Anna Maria van Diepenheim. Ze kregen twaalf kinderen waaronder:

IX-a Mr. Isaac Scheltus van Leusden, zoon van Otto en Sophia is geboren op 4-12-1791 in Amersfoort, en overleed daar in 1855. Isaac trouwde met **Willemine Sara Hondorff Block**. Zij kregen vier kinderen: Otto, Cornelia, Carel en Sophia.

X-a Otto Scheltus van Leusden, zoon van Isaac en Willemine, is geboren in 1814 in Amersfoort en overleden in 1887 in Bad Ems. Otto trouwde met **Johanna Margaretha Fenema**. Ze kregen twee levenloos geboren kinderen.

X-b Cornelia Scheltus, dochter van Isaac en Willemine, is geboren op 29-6-1815 en overleden op 12-6-1894 in Amersfoort. Cornelia trouwde, 31 jaar oud, op 22-10-1846 in Amersfoort met **Carel Christiaan Thomas**. Hij stierf nog geen jaar later.

IX-b Carel van Diepenheim Scheltus is geboren op 28-2-1793 in Amersfoort, zoon van Otto en Sophia. Hij is gedoopt op 3-3-1793 en overleden op 16-9-1869 in Amersfoort. Beroepen: wijnkoper, commies-griffier, schout en burgemeester van Leusden, kapitein van de schutterij van Amersfoort. Nevenfunctie: penningmeester van de Poth. Carel trouwde met **Anna Elizabeth Pull**. Anna is geboren op 6-10-1791 en overleden op 18-7-1861 in Amersfoort. Zij kregen zes kinderen waaronder

X-c Wouterus Laurens Scheltus, zoon van Carel en Anna, is geboren op 14-7-1828

en overleden op 30-10-1898 in Amersfoort. Hij bleef ongehuwd.

X-d Otto Scheltus, zoon van Carel en Anna, is geboren op 31-1-1830 in Amersfoort en overleden op 7-6-1912 in Haarlem. Beroep: wijnhandelaar. Otto trouwde op 29-5-1856 in Amersfoort met **Johanna Charlotta Philippina Fenema**. Zij is geboren op 5-3-1826 in Dordrecht, dochter van Gijsbertus Fenema en Diederica Swaving. Ze is overleden op 2-4-1901 in 's-Gravenhage. Het huwelijk bleef kinderloos.

De familie Scheltus in Amersfoort

In de 2^e helft van de 18^e eeuw vestigt Isaac Scheltus zich in onze omgeving. In de eeuw die volgt is de familie Scheltus nadrukkelijk aanwezig in Amersfoort en Leusden. We zien hen terug als Heren van Leusden en in talrijke publieke functies, zowel in de politiek als in de charitas.

Isaac Scheltus (1739–1800) was ook staatsdrukker en wel van 1758 tot 1796. Maar dat waren zijn broers ook en hij zal er niet veel tijd doorgebracht hebben. Hij kocht in Amersfoort in 1780 en 1782 panden aan de Kortegracht, thans nrs. 9 en 11 en onderdeel van het Mondriaancomplex. De panden zijn door hem zelf bewoond. In 1868 verkochten de erfgenamen van zijn kleinzoon Isaac Scheltus en zijn andere kleinzoon Ds Isaac Hoog, predikant te Barneveld, de huizen aan de predikant van de Christelijk Afscheiden Gemeente ten behoeve van een te bouwen school voor christelijk onderwijs. In nr. 11 werd in 1872 de schilder Pieter Cornelis Mondriaan geboren wiens vader hoofdonderwijzer van genoemde school was.

Beroepen van Isaac: staatsdrukker, electeur en vroedschap van Schoonhoven, raadslid Amersfoort, burgemeester van Amersfoort. Functies: regent van het Bloklands-gasthuis, de OLV-kapel en het St. Pieters-gasthuis.

Otto Scheltus, zijn zoon, is geboren in 1764 en overleden in 1837 in Amersfoort. Beroepen: hoogheemraad van de Eem, lid Provinciale Staten van Utrecht, schout, gadermeester en secretaris van Leusden, ontvanger van het burgerweeshuis van Amersfoort, lid gemeentebestuur Amersfoort, wethouder van Amersfoort, burgemeester van Amersfoort van 1812 tot 1837. Functies: rentmeester der tertiën van de vicarieën, regent OLV-kapel, regent van de Poth. Naar hem is de Scheltussingel genoemd.

De Scheltusstraat, later de Scheltussingel in 1916

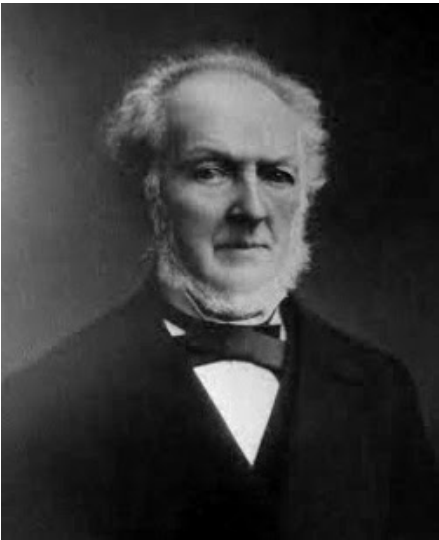
Mr. Isaac Scheltus van Leusden (1791–1855) studeerde in Utrecht en kreeg in 1811 de titel J.U.D. Hij kocht de *Heerlijkheid Leusden* en werd dus Heer van Leusden. Beroepen: advocaat te Amersfoort, griffier van de burgerlijke stand van Amersfoort, commies griffier bij de arrondissementsrechtbank te Amersfoort, schout van Leusden, curator van de Latijnse school, lid Gemeenteraad Amersfoort, rechter bij de arrondissementsrechtbank in Amersfoort. Functies: Lid van het Comité van consultatiën over de gestigten van Weldadigheid in het arrondissement Amersfoort, lid kiescollege te Amersfoort, regent van *De Poth* in Amersfoort.

Otto Scheltus (1814–1887) huwde met **Johanna Margaretha Fenema**. Zijn officiële naam werd Otto Scheltus van Leusden toen hij de *Heerlijkheid Leusden* erfde en daar dus de verantwoording voor kreeg. Otto is overleden in Bad Ems.

Bad Ems (bron: wikimedia)

Beroepen: secretaris van het waterschap van de Eem, griffier en adjunct-secretaris van de gemeente Amersfoort, gemeententovontvanger van Amersfoort. Hij eindigde zijn beroepen in 1849. Vanwege zijn zwakke gezondheid verbleef hij daarna veelal in het kuuroord Bad Ems, in die tijd een belangrijk kuuroord waar koningen en andere beroemdheden regelmatig verbleven. Hij bleef wel (in naam) regent van het St. Pieters en Bloklands Gasthuis.

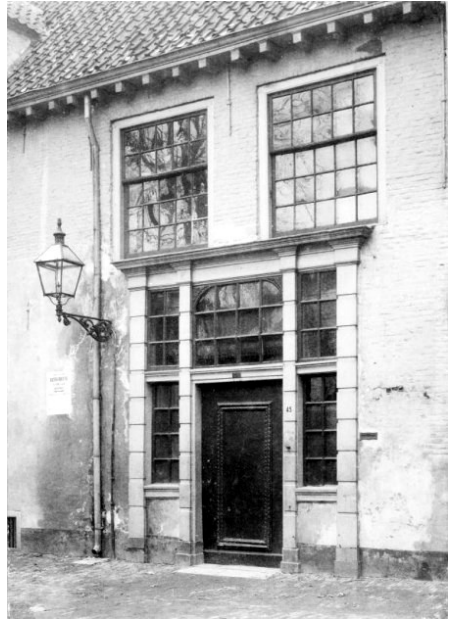

Otto Scheltus (1814–1887)

Cornelia Scheltus, zus van Otto (1815–1894). Zij was weduwe van **Carel Thomas**.

Toen hij stierf waren ze nog geen jaar getrouwd.

Carel Scheltus, broer van Otto (1817–1894), was ongehuwd. Hij woonde aan de Zuidsingel 45. Beroep: wijnkoper. Functies: secretaris-penningmeester Burgerweeshuis, lid Bestuur Vereniging tot uitdeling van spijs aan behoeftigen.

Zuidsingel 45

Cornelia en Carel, beiden alleen en zonder kinderen en met een enorm familiekapitaal. Met dat geld zorgen zij er voor dat tot op de dag van vandaag hun namen voortleven. Ze overlijden in 1894 twee dagen na elkaar. Een deel van hun geld laten ze na aan enkele bekenden en hun personeel. Maar daarnaast steunen ze met geld en onroerend goed bestaande organisaties zoals twee kerken en het Burgerweeshuis. Een niet onaanzienlijk deel van hun vermogen gebruiken ze voor het stichten van een *Tehuis voor Dames uit de deftigen stand*.

Voor dit doel laten zij geld na en een herenhuis met tuin aan de Soesterstraatweg.

Het begin van die weg heet nu de Snouckaertlaan. In het huis is plaats voor negen dames van 45 jaar en ouder. Zij zijn *dochter uit den fatsoenlijke stand, die eene goede opvoeding hebben genoten, doch buiten hun schuld niet bij magte zijn in hun eigen onderhoud te voorzien*. De dames dienen te behoren tot de Hervormde, Gereformeerde, of de Christelijk Gereformeerde Kerk. In het testament worden ook de huisregels bepaald. Opvallend is dat de dames bij het diner een glas bier en zondags twee glazen wijn kregen. Na de verkoop van het huis beheert de *Thomas Scheltus Stichting* de gelden. En conform de testamenten helpt men nog steeds protestants-christelijke dames van 45 jaar en ouder. Het gaat daarbij om dames die van een bijstandsuitkering of alleen AOW moeten rondkomen. De hulp loopt via de diakenen van de kerken.

Dit tehuis heeft tot 1976 bestaan. Het stond aan de Snouckaertlaan.

Tehuis voor Dames uit de deftigen stand

Carel van Diepenheim Scheltus (1793–1869). Beroepen: wijnkoper, commies-griffier van Amersfoort, burgemeester en schout van Leusden, kapitein van de schutterij in Amersfoort. Functie: penningmeester van Armen de Poth.

Wouterus Laurens Scheltus, geboren op 14-7-1828 en overleden op 30-10-1898

in Amersfoort. Hij bleef ongehuwd. Beroepen: vicepresident Burgerweeshuis, gemeentesecretaris, vicepresident van de Poth. Functies: regent van de Poth, bestuurslid van de Spaarbank van de Mij. tot Nut van 't Algemeen, bestuurslid van de Vereeniging tot uitdeeling van spijs aan behoeftigen, bestuurslid van de Vereeniging tot het bouwen en verbeteren van woningen, medeoprichter Oudheidkundige Vereeniging Flehite.

Familiewapen Fenema

Genealogie Fenema

I Jan Nzn is rond 1550 geboren. Hij woonde in 1580 in Oldenhove. Zijn zoon

II Lammert Jans ging naar Leeuwarden en werd daar koekbakker. Hij trouwde in 1605 in Leeuwarden met **Grietje Lammerets** uit Wanneperveen. Hun zoon kreeg de achternaam Fenema (= nazaat van mensen uit het Veen).

III Jacob Lamberts Fenema is geboren in 1615 en in 1676 in Leeuwarden in de Grote Kerk begraven. Hij was koekbakker,

later bouwmeester en vanaf 1661 gemeensman in Leeuwarden. Hij trouwde in 1642 met **Pyttien Hettes**. Hun zoon

IV Lambertus Fenema is in 1643 in Leeuwarden geboren. Hij was burgemeester en burgerhopman in Leeuwarden. Hij trouwde in 1670 met Clara Eppinga. Hun zoon

V Jan Fenema is geboren in 1671 in Leeuwarden. Hij was er burger hopman en notaris. Jan trouwde in 1728 in Rotterdam met **Cornelia Elisabeth van den Berch**. Hun zoon

VI Mr. Johannes Fenema – J.U.D., is in 1730 in Rotterdam gedoopt. Hij is in 1774 in de St. Janskerk in Utrecht begraven. Hij was notaris en secretaris van het Capituel van Oud-Munster in Utrecht. Johannes trouwde met **Johanna Lidia Bredius**. Ze krijgen drie kinderen: Lambertus, Philippus en Johannes.

VII Johannes Fenema, zoon van Johannes en Johanna Lidia, is gedoopt in 1758 in Utrecht en overleden in 1790 in Venlo. In 1777 was hij luitenant der infanterie bij het 1e batj. reg. Godin te Sluis. In 1783 was hij luitenant bij het regiment van Munster te Maassluis. Johannes trouwde met **Johanna Margaretha Harderwijk**. Johanna is geboren op 20-11-1756 in Amersfoort, dochter van Gijsbertus Harderwijk en Johanna Louise van Zetten. Ze overleed in 1841 in Haarlem. Ze krijgen twee kinderen: Johannes en Gijsbertus.

VIII Gijsbertus Fenema is geboren op 11-10-1785 en op 25-7-1859 overleden in huize *de Hooiberg* in Amersfoort. Tot 1845 was hij rector aan de Latijnse scholen in Dordrecht. Hij trouwde op 29-2-1816 in Leiden met **Diederica Swaving**. Diederica is geboren op 20-3-1786 in Naarden en overleden op 24-12-1872 in Amersfoort. Zij krijgen vier kinderen: Johanna Margaretha, Bartha Cornelia, Gijsbertha Diederica en Johanna Charlotta Philippina. Het gezin woonde grote delen van het jaar op hun buitenplaats bij Amersfoort.

tenplaats bij Amersfoort.

Villa de Hooiberg lag net buiten de stad waar nu het Soesterkwartier is

IX-a Johanna Margaretha Fenema is geboren op 31-12-1816 in Dordrecht. Ze is overleden op 13-7-1906 in Amersfoort. Johanna trouwde, 31 jaar oud, op 30-11-1848 in Amersfoort met **Otto Scheltus**.

Johanna Margaretha Fenema

IX-b Bartha Cornelia Fenema is geboren in 1818 in Dordrecht en overleden in 1856 in Utrecht. Ze trouwde in 1855 in Amersfoort met **Franciscus Cornelis Hekmeijer**. Franciscus is geboren in 1809 en overleden in 1886 in Utrecht. Hij was militair paardenarts en leraar aan de Rijks Veeartsenijschool te Utrecht. Zij kregen een levenloos geboren zoon.

IX-c Gijsberta Diederica Fenema geboren in 1820 in Dordrecht en overleden in 1854 in Amersfoort. Ze bleef ongehuwd.

IX-d Johanna Charlotta Philippina

Fenema is geboren in 1826 in Dordrecht, trouwde in 1856 in Amersfoort met **Otto Scheltus**. Otto is een zoon van Carel van Diepenheim Scheltus. Hij was wijnhandelaar. Ze hadden geen kinderen.

Opmerkelijk: twee zussen, beiden met de naam Johanna (ze zullen ongetwijfeld een verschillende roepnaam hebben gehad), trouwen beiden met Otto Scheltus, twee neven van elkaar.

Meer over Johanna Margaretha Fenema

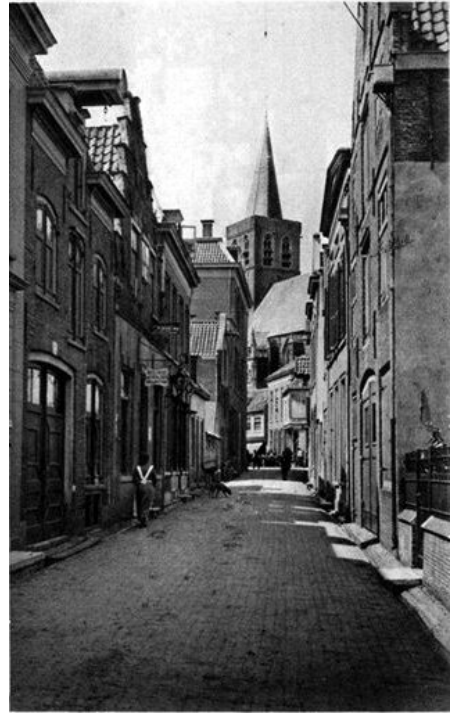
Johanna trouwde, 31 jaar oud, op 30-11-1848 in Amersfoort met Otto Scheltus, 34 jaar oud. Ze gaan in Amersfoort wonen. In 1849 wordt er een levenloos jongetje geboren en in 1851 een levenloos meisje. Haar echtgenoot bracht toen al het merendeel van zijn tijd in Duitsland door waar hij ook is gestorven.

Vrouwe Scheltus-Fenema heeft de rest van haar lange leven aan liefdadigheid gewijd.

Uit Amersfoortse regentenborden door J.D.H. van de Neut in Gens Nostra mei 1959: *Vrouwe Scheltus-Fenema was al in 1861 Regentes van het St. Pieters en Bloklands Gasthuis geworden en bleef dit onafgebroken tot 1906. Zij vervulde deze functie met zoveel toewijding, dat haar 40-jarig jubileum als zodanig een voor Amersfoort ongekend evenement werd...*

Ze werd ook beschermvrouwe van de Anna Paulowna bewaarschool. Zij gaf maandelijks geld aan het *Tehuis voor deftige dames*, zoals ook aan het Sint Pieters en Bloklands Gasthuis.

De laatste 20 jaar van haar leven is ze de enige van beide families, die nog in leven is. Zij woont in de Nieuwstraat. Alleen. Al haar aandacht en geld gaat naar de heel jonge en naar de oude mensen in haar directe omgeving.

De Nieuwstraat te Amersfoort

Testament van Johanna Margaretha Fenema

Het testament, met de hand geschreven en in een enveloppe met vijf lakafdrukken van wijlen haar man, werd in 1904 overhandigd aan de notaris.

Ik legateer aan het gecombineerd St. Pieters en Bloklands Gasthuis te Amersfoort eene som van twee honderd duizend gulden onder beding dat daarvan zal worden gebouwd een nieuw gebouw geheel ingericht naar de eischen van de, bij mijn overlijden, bestaande behoeften voor dergelijke gestichten, te plaatsen in den Tuin achter het tegenwoordig Gesticht, terwijl het deel van dat Legaat dat voor den bouw en inrichting van het nieuwe Gebouw niet benodigd is op soliede wijze moet worden belegd om uit de inkomsten bij voorkeur te besluiten het onderhoud van het nieuwe gebouw benevens die kosten bouw aanleg en onderhoud

St. Pieters en Bloklands Gasthuis

van den tuin, ook van dat gedeelte tuin dat kan ontstaan door de wegruiming van het thans bestaande Gebouw. Zoo nodig moeten de neven Gebouwen bij en achter het tegenwoordige hoofdgebouw voor het bouwen van nieuwbouw worden weg geruimd en kan mogelijk enig terrein achter Davids-hof grenzende aan het tegenwoordige eigendom van het gesticht worden aangekocht.

Dit leaat moet worden uitgekeerd binnen acht maanden na mijn overlijden terwijl daarna zoo spoedig mogelijk met de bouw van het nieuwe Gebouw moet worden aangevangen.

De Stichting van het nieuwe Gebouw moet zoodanig plaats hebben dat gedurende de bouw het oude gebouw niet geheel ont-ruimd behoeft te worden, zoo dat de Verpleegden zooveel mogelijk direct van het oude in het nieuwe Gebouw kunnen worden over gebracht.

Na ontruiming van het oude gebouw moet dit zoo spoedig mogelijk worden gesloopt en de daar door vrij komende ruimte tot Tuin worden ingericht.

Ik belast de Heeren Executeuren in mijne nalatenschap met de beoordeling of aan de door mij gestelde bedingen is voldaan. Zij zullen in die beoordeling zich minder door de letter dan door de geest mijner bedoelingen der plannen voor het nieuwe gebouw laten leiden, terwijl ik verlang dat de vaststelling geschiedt in overleg met de na te noemen Bewindvoerder.

Aan het gecombineerde St. Pieters en jaargang 22

Bloklands Gasthuis te Amersfoort voor- noemd de meubelen en verdere roerende li- chamelijke goederen aanwezig in de voor- kamer uitzijnde op den Voortuin van het door mij bewoonde huis met bestemming om daarmede de Regentessekamer van het nieuwe Gesticht te stofferen uitgezonderd hetgeen in de kasten is.

De Hofstede de Princenhof (in Leusden) wordt ook vermaakt aan dit gasthuis met voorwaarden door wie het gepacht mag blij- ven worden. Het mag niet worden verkocht.

Aan de Anna Paulowna Bewaarschool het thans door mij bewoonde huis met voor- en achtertuin en het daarbij staande pakhuis in de Nieuwstraat te Amersfoort benevens de vier daarnaast staande Burgerwoningen met erven in de Nieuwstraat.

Dan volgen Legaten aan vijf verschil- lende protestantse kerken. Het testament vervolgt:

Aan mijn Oppasser Bilders 5 honderd gulden + levenslang wonen in het huis aan de Nieuwstraat.

Nadat alle legaten e.d. zijn uitgekeerd, vrij van rechten en kosten is verder de eenige erfgenaam het Pieters en Bloklands- gasthuis.

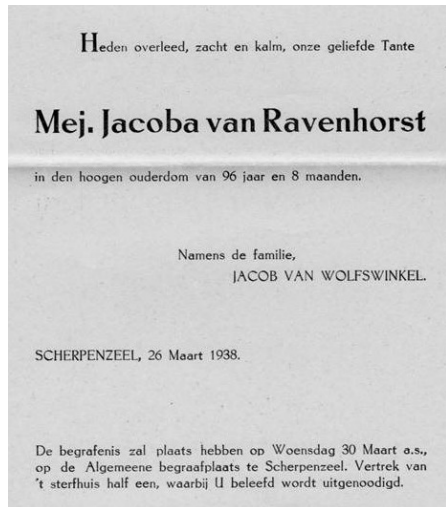
De rest van het kapitaal moet worden be- legd en De Regenten van het Gasthuis moet instellingen van algemeen nut te steunen of oprichting te bevorderen. Liefdadige instel- lingen, ziekenhuizen of ten de rest van het kapitaal om liefdadigheid.

Amersfoort 17 oktober 1904.

Jacoba van Ravenhorst (1841–1938). Een oude tante met veel familie.

door Willem van Maren

Op 26 maart 1938 overleed in Scherpenzeel, in haar huis aan de Dorpsstraat, Jacoba van Ravenhorst. Ze was toen 96 jaar en op dat ogenblik misschien wel de oudste inwoner van Scherpenzeel. Ze stond bekend als *tante Coba*, ze had geen kinderen en was ook nooit getrouwd geweest. Foto's van haar zijn niet bekend. Er leven bijna geen mensen meer die haar persoonlijk gekend kunnen hebben. Wat valt er over zo iemand na ongeveer driekwart eeuw nog te vertellen?

Rouwbrief van Jacoba van Ravenhorst

Jacoba werd op 31 juli 1841 geboren op de boerderij Lammersdam aan de Rottegatsteeg in Maarsbergen. Haar ouders waren Jan van Ravenhorst (1804–1872) en Marritje Blaauwendraat (1803–1882) en uit hun huwelijk waren negen kinderen geboren. Jan was eerder getrouwd geweest met Hendrikje van Maanen (1808–1828) en uit dit huwelijk was een zoon Hendrik geboren. Hendrikje van Maanen was nog geen jaar getrouwd toen ze al overleed. Het volgende jaar op

20 februari 1829 hertrouwde Jan met Marritje Blaauwendraat en nog hetzelfde jaar werd hun eerste kind, dochter Neeltje geboren. Hierna kwamen nog twee zonen, vijf dochters en een doodgeboren kind waarvan we het geslacht niet kennen. Het voorlaatste kind was Jacoba en na haar kwam nog dochter Marrigje (1844–1920). Hendrik, de zoon uit het eerste huwelijk, overleed op 8-jarige leeftijd, maar de overige kinderen zijn allemaal oud tot heel oud geworden.

Lammersdam was een grote boerderij met meer dan veertig hectare land plus gebruiksrechten op de meent (onverdeelde grond) van Maarsbergen. Vader Jan had vier paarden, tien tot twaalf koeien, een aantal kippen, een kudde schapen en ook nog zo'n zestig bijenvolkeren. Er werd voornamelijk rogge en boekweit verbouwd, aardappelen voor eigen gebruik en verder was er veel grasland. Heel veel weten we niet uit die tijd, maar het is wel zeker dat het Jan met zijn boerenbedrijf heel goed is gegaan. In 1872 overleed Jan van Ravenhorst. De oudste zoon, eveneens Jan (1832–1922) geheten, was al bijna veertig jaar en nog ongegetrouwd. Hij had geen trek om het grote bedrijf over te nemen. Zijn jongere broer Hendrik (1838–1913) was al jaren getrouwd en boerde naar volle tevredenheid op de boerderij Hoevelaar in Woudenberg. Hendrik had evenmin belangstelling om op Lammersdam te komen boeren.

Op de boerderij De Kleine Haar in Scherpenzeel woonde zus Jannetje (1834–1920) die met Cornelis van Wolfswinkel (1833–1912) was getrouwd. Dit echtpaar wilde Lammersdam wel overnemen. Jan besloot daarop om een stuk grond te kopen aan de Vlieterweg bij Scherpenzeel en daar een nieuwe boerderij te bouwen. Dit deel van

Scherpenzeel behoorde toen nog tot de gemeente Woudenberg.

Cornelis van Wolfswinkel en Jannetje van Ravenhorst, circa 1900. Fotograaf J.W. Wentzel, Amersfoort. (Particuliere collectie)

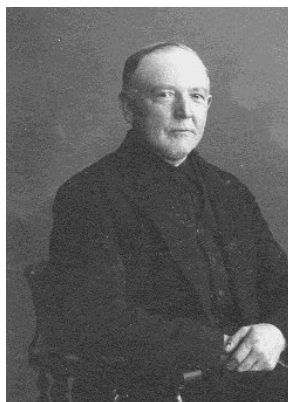
Het land was maar ongeveer vijf hectare groot en Jan was beslist niet van plan om zich als boer erg druk te maken. Hij had genoeg middelen om toch goed te kunnen leven. In 1874 was de nieuwe boerderij gereed. Jan, zijn moeder en zijn ongehuwde zusters Grietje (1839–1922) en Jacoba verhuisden naar de Vlieterweg en ze noemden hun nieuwe boerderij Bloemheuvel. De naam Bloemheuvel was ontleend aan een gelijknamige boerderij in Maarsbergen waar een neef van de familie woonde.

„ Bloemheuvel ”

Boerderij Bloemheuvel

In 1882 overleed moeder Marrigje en zij werd begraven op de begraafplaats Glas-horst in Scherpenzeel (graf nr. 231). Jan, Grietje en Jacoba bleven op Bloemheuvel wonen en zijn nooit getrouwd. Ze werden langzamerhand een dagje ouder en de boerderij gaf toch te veel werk, ondanks het feit dat ze personeel in dienst hadden. Ze wilden nu in een gewoon huis in het dorp gaan wonen. In de familie bleek belangstelling voor Bloemheuvel te bestaan. Neef Jacob van Wolfswinkel (1868–1951), de oudste zoon van zus Jannetje en Cornelis van Wolfswinkel op Lammersdam, wilde gaan trouwen en had evenmin als oom Jan van Ravenhorst veel zin om op de grote boerderij te gaan wonen. Na de verdeling van de Meent van Maarsbergen was Lammersdam zelfs meer dan zestig hectare groot geworden. Marinus (1874–1963), de jongere broer van Jacob, had wel belangstelling om dit bedrijf over te nemen. De twee broers trouwden allebei in maart 1905, hoewel niet op dezelfde dag. Marinus bleef op Lammersdam en Jacob ging met zijn bruid naar Bloemheuvel en ook zijn schoonouders kwamen daar wonen.

Neef (tantezegger) Jacob van Wolfswinkel, 1930. Fotograaf A.J. Fortgens, Amersfoort (particuliere collectie)

De woning op Bloemheuvel was groot genoeg, maar eigenlijk was er niet genoeg

grond voor een gezonde bedrijfsvoering. Jacob en zijn vrouw hadden echter elders in de gemeente Woudenberg ook nog meer dan tien hectare en dat was voldoende, ook al was dit niet te vergelijken met de boerderij van zijn broer Marinus.

Dorpsstraat A252 in Scherpenzeel. Foto omstreeks 1930. Fotograaf onbekend. (Particuliere collectie)

Jan, Grietje en Jacoba (tante Coba) hadden een huis gekocht aan de Dorpsstraat, nr. A 252 in Scherpenzeel. Dit huis is nu verdwenen maar stond ongeveer op de plek waar nu huisnummers 209-211 worden gevonden (tussen het Tweewielercentrum Jac. den Boer en de voormalige makelaardij Schimmel). In februari 1922 overleed Jan en in juli van hetzelfde jaar ook Grietje. Jacoba bleef alleen achter. Ze had wel een inwonende huishoudster en ook nog een extra hulp in de huishouding. Die vele hulp had ze hard nodig. Ze had eens haar heup gebroken en daar werd destijds nog niets aan gedaan. Ze strompelde sindsdien met een looprek door de kamer en kwam de deur bijna niet meer uit. Men hoefde zich toch al nooit af te vragen of ze wel thuis was. Ze schraapte regelmatig haar keel en roggelde dan zo hard dat je op straat al kon horen dat ze er was. Als het nodig was werden zakelijke belangen geregeld door haar neef Jacob die op Bloemheuvel woonde. Geestelijk bleef tante Coba uitstekend in vorm en ze wist precies wat ze wel of niet wilde. Ze kon heel goed overweg met Jacob, diens vrouw en dochters. Vanwege haar gebroken heup kon ze

niet alleen in huis verblijven. Als de huishoudster van tante Coba eens een vrije middag of avond had dan mocht alleen de jongste dochter van neef Jacob komen oppassen, andere personen vond ze daar helemaal niet geschikt voor.

Tenslotte is tante Coba in 1938 overleden, ze was toen al bijna 97 jaar. Haar broer Jan en zus Grietje waren begraven in het graf waar ook hun moeder lag. Schuin hierachter kreeg Jacoba een nieuw graf, nr. 231 op begraafplaats Glashorst, vlakbij het graf van haar moeder. Neef Jacob regelde de begrafenis. Er moeten veel familieleden op de begrafenis zijn geweest. Uit de nota voor de maaltijd blijkt dat er 130 broodjes zijn gegeven en 4,5 pond kaas. Verder was er behalve de thee 1,5 pond koffie gebruikt.

Scherpenzeel, den 5. April 1920

NOTA

VOOR *de Erven Jacoba Pauwendaal*
 VAN *de Rector van Rijk's Beelding*

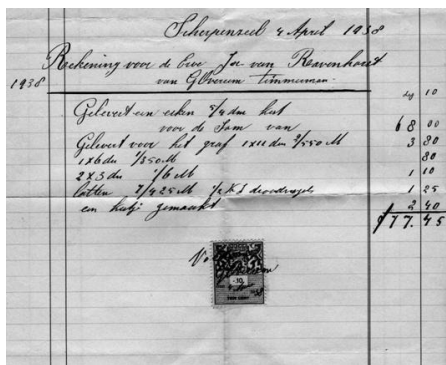
<i>Heup 30 pond kofie</i>	<i>2 50</i>
<i>1/2 pond kaffie</i>	<i>1 10</i>
<i>2 broodjes thee</i>	<i>75</i>
<i>2 pond broodjes</i>	<i>1 00</i>
<i>1/2 pond gemaden kaas</i>	<i>5 20</i>
<i>2 pond anisoon</i>	<i>3 6</i>
<i>2 pond gemaden kaas</i>	<i>7 0</i>
<i>1 " " "</i>	<i>3 5</i>
<i>130 pond broodjes</i>	<i>9 50 0</i>
	<i>13 10</i>

Nota voor de begrafenismaaltijd.

In 1925 had Jacoba een testament laten opstellen door notaris G.P.A.L. te Leuken in Amersfoort. De notaris had ook een overlijdensbericht ontvangen en schreef naar de familie o.a.: *Haar hooge leeftyd geeft zeer zeker reden tot dankbaarheid en het zoude zeker ons aller wensch zijn indien het Gode mochte behagen ons een dergelyke gezegenden ouderdom te schenken.*

De familie wist wel dat tante Coba er warmpjes had bijgezet, maar de vraag was wie de erfenis of een deel ervan zouden krijgen. In het testament was neef Jacob aangewezen als executeur. Allereerst ging een legaat van 500 gulden naar de Hervormde Kerk in Scherpenzeel en ook een legaat van 500 gulden aan de diaconie van die kerk. Het overige moest gelijkelijk verdeeld worden onder de broers en zuster van Coba, of hun nakomelingen, maar hoeveel waren dat? Tante Coba had verder bepaald dat haar huis en inboedel niet publiek verkocht mochten worden.

Behalve contanten en obligaties waren er veel schuldvorderingen van mensen die geld van haar geleend hadden, via de notaris of onderhands. Verder waren er het huis en andere bezittingen. De familie kwam bij elkaar en heeft onderling de inboedel en ook het huis geveild. De familie besliste ook dat de huishoudster en de hulp nog een half jaar loon, kost en inwoning zouden krijgen. Na aftrek van alle kosten viel er een bedrag van f 73.190,55 te verdelen. Met de koopkracht van dit bedrag zou iemand in 2012 euromiljonair zijn.

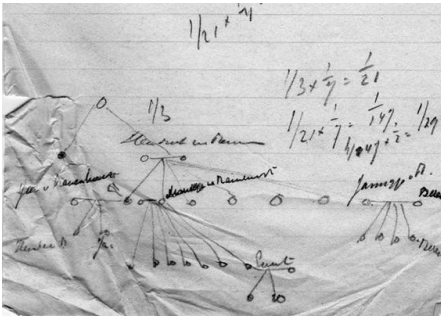
Nota voor grafkist van timmerman G. Overeem

De veiling van inboedel en huis is nauwgezet beschreven en dit geeft een goed beeld van het interieur van het huis. Ondanks haar rijkdom hadden Jacoba en haar broer en zuster tamelijk sober geleefd. De inboedel werd

geschat op f 314,50, maar bracht slechts f 209,35 op. De vier duurste voorwerpen in het huis waren het kabinet (f 20), de linnenkast (f 20), de brandkast (f 10) en de pendule f 6,75. Het huis zelf werd gekocht voor 4100 gulden, maar was geschat op f 4000.

Tot zover was alles nog overzichtelijk geweest, maar nu kwam de verdeling en verdere afhandeling van de enorme erfenis. Tante Coba was de op een na jongste geweest van haar broers en zusters. Doordat ze zo oud was geworden had ze hen allemaal overleefd. Enkele broers en zusters waren ongetrouwd gebleven of waren wel getrouwd maar hadden geen kinderen gekregen. Uiteindelijk waren er maar één broer, Hendrik van Ravenhorst, en twee zussen, Jannigje en Marrigje die kinderen hadden nagelaten. Een derde van de erfenis ging dus naar de nakomelingen van elk van die drie. Inmiddels waren ook van de volgende generatie al veel personen overleden en zelfs al van de daarop weer volgende generatie. Bovendien waren twee achterneven geëmigreerd naar de Verenigde Staten en zij hadden daar ook weer kinderen gekregen.

Notaris Te Leuken moest dit allemaal precies uitzoeken. Neef Jacob was redelijk goed op de hoogte van de familie, maar er moest toch nog heel veel heen en weer gecorrespondeerd worden. Het dossier van de notaris is bewaard gebleven en is van alle boedelscheidingen die hij heeft uigevoerd een van de meest omvangrijke geworden. Het vele werk en papier was niet omdat de erfenis zo omvangrijk was maar vooral omdat het aantal erfgenamen zo groot was geworden. Verder moesten de vele schuldvorderingen geïnd worden en dat leverde ook een omvangrijke briefwisseling op. Uit de vele notities en kladblaadjes blijkt duidelijk dat de notaris veel heeft zitten rekenen en om een overzicht van de familieleden te krijgen tekende hij op een kladje een schematische stamboom.

Schematische stamboom van de familie van Jacoba van Ravenhorst (particuliere collectie)

Zus Jannigje had vier volwassen kinderen nagelaten en die leefden allemaal nog. Voor hen was de berekening gemakkelijk, ieder kreeg 1/4 van 1/3 van de erfenis, dus 1/12.

Hendrik van Ravenhorst (1838-1913), broer van Jacoba. Fotograaf C.J.L. Vermeulen (collectie Stichting Oud-Woudenberg)

Bij de talrijke nakomelingen van broer Hendrik lag het minder eenvoudig, want er waren al kinderen en zelfs kleinkinderen van hem overleden. De kleinkinderen kregen 1/147 deel en de achterkleinkinderen 1/294 deel. Zelfs zo'n 1/294 deel leverde f 248,95 op en dat was in die tijd nog een mooi bedrag. Die erfgenamen hebben tot dat ogenblik waarschijnlijk nooit geweten dat ze nog zo'n verre, rijke tante hadden. Hendrik was

degene van wie ook in de Verenigde Staten nakomelingen leefden, een familie in Sioux Centre, Iowa, en de andere in Bristol, Connecticut.

Marrigje van Ravenhorst, de jongste zus van Jacoba.

Het nageslacht van zuster Marrigje van Ravenhorst, gehuwd met Breunis Jan van Wolfswinkel op Groot Orel, was weer wat overzichtelijker. Ook hier waren al leden van de volgende generatie gestorven en de familie woonde verspreid over Nederland.

Iedereen die geld had geleend van Jacoba werd door de notaris aangeschreven. Een van die personen was Jan Veer aan de Markstraat in Scherpenzeel die nog f 100 schuldig was. Jan ging naar de notaris in Amersfoort en ontkende nog iets schuldig te zijn. Hij kon echter geen kwitantie of ander bewijsstuk tonen. De notaris deed vervolgens een uitgebreid onderzoek maar kon niets vinden. Uiteindelijk betaalde Veer toch, want de notaris dreigde met de deurwaarder als hij niet met bewijzen kwam. Wat heeft Veer gedacht? Bij zo'n oude vrouw die nu toch is overleden kan ik proberen onder de schuld uit te komen?

Een bijzonder geval was ook dominee Dirk Jan van Dijk in Ouwsterhaule die getrouwd was geweest met Jannetje van Wolfswinkel, een dochter van Marrigje en Breunis Jan van Wolfswinkel. Jannetje was overleden en haar kinderen hadden elk recht

op een 1/45 deel van de erfenis. De dominee schrijft op 30 april 1938 aan de notaris en vraagt f 500 voorschot voor een van zijn zoons die een maand eerder in Zwolle met een eigen zaak is begonnen. De notaris maakt dit geld over maar schrijft tegelijkertijd: "Beleefd verzoek ik U over dit voorschot niet met andere erven te willen spreken daar er allicht andere aanvragen zouden kunnen komen en ik de eerste drie maanden nog geen geld in den boedel heb en het natuurlijk den executeur niet vragen wil." Die 500 gulden komen dus voorlopig uit de portemonnee van de notaris en niet uit de erfenis! Twee maanden later is het weer raak. Nu schrijft de dominee dat zijn andere zoon, in Den Haag, problemen met zijn zaak heeft. De dominee heeft zelf f 14.500 aan zijn zoon geleend, maar die kan geen rente meer betalen en is bovendien door iemand bedrogen. Dominee Van Dijk komt geld te kort en vraagt dringend 300 gulden voorschot. Opnieuw schiet de notaris te hulp en hij krijgt weer een bedankbrief: "U heeft mij een groote dienst bewezen". Ook schrijft de dominee: "Mijn zoon in Zwolle heeft gelukkig niet te klagen. Laatst deed U hem een voorschot zooals U zich zult herinneren".

Nog vrij snel, op 28 juli 1938, komt de eindafrekening. Veel erfgenamen verschijnen persoonlijk op het kantoor van de notaris om hun erfdeel in contanten in ontvangst te nemen. De notaris keert tienduizenden guldens uit. Slechts een heel klein deel van de erfgenamen heeft een bankrekening en vraagt het bedrag over te boeken.

Helaas blijkt notaris Te Leuken iets te snel te zijn geweest. Hoewel hij contact had gehad met de belastingdienst over de te betalen successierechten en andere belastingen komt er enige tijd later onverwachts toch een naheffing. Ook is er nog een rekening van de huisarts die de inwonende huishoudster had behandeld. De notaris moet opnieuw iedereen aanschrijven en vragen om een deel terug te storten. Het gaat nu om bedragen van

f 1,94 tot f 35,94 en iedereen doet dat braaf. Zo maakt achterneef Albert Schimmel in Sioux Centre in de Verenigde Staten een bedrag over van f 2,94, dat is voor hem \$ 1,59.

Wat herinnert nu nog aan Jacoba van Ravenhorst? In Scherpenzeel en omgeving leven tientallen, misschien wel honderden, personen van wie de ouders, grootouders of overgrootouders een deel van de erfenis hebben gekregen. Wie van dat grote aantal mensen weet dat nog? Een foto van Jacoba is niet bekend en is waarschijnlijk zelfs nooit gemaakt. Een handtekening van haar is evenmin gevonden in al die documenten die over haar gaan. Op de plaats van haar huis staat nu een andere woning. Alleen op begraafplaats Glashorst is haar grafkelder nog te zien. We weten alleen nog iets en dat misschien wel het geheim is dat haar zo'n lang leven heeft geschonken: ze dronk elke ochtend een geklutst ei.

Verantwoording

De stukken betreffende de nalatenschap bevonden zich in boedeldossier 836 van notaris G.P.A.L. te Leuken in Amersfoort. Bij het verzamelen van de foto's kreeg ik medewerking van de heren J.D. Osnabrugge in Scherpenzeel, E.J. Wolleswinkel in Den Haag en W. de Greef in Woudenberg. Hiervoor hartelijk dank. De meeste foto's en het dossier van notaris Te Leuken bevinden zich in particuliere collecties.

Hoofdredacteur gezocht

door de redactie

De redactie van ons blad heeft een vacature voor een hoofdredacteur. De redactie bestaat op dit moment uit vier enthousiaste vrijwilligers, maar net zoals een hand pas compleet is met een duim, zoeken ook wij een vijfde lid.

Het verzorgen van verslagen, aanschrijven van nieuwe leden, correctiewerk en de opmaak worden al verzorgd door de huidige redactieleden. Van de hoofdredacteur verwachten wij:

- *het onderhouden van contacten met de auteurs*
- *het zonnig vragen om aanvullingen van ingediende artikelen*
- *het stimuleren van de leden van de afdeling om een bijdrage te schrijven*
- *het coördineren van het redactiewerk*
- *het schrijven van een ten geleide*
- *het bijwonen van gezellige redactievergaderingen*

Een vooropleiding is niet vereist. De beloning zal bestaan uit tevreden lezers en dankbare mede-redacteuren. Wij zien uw reactie graag tegemoet op redactie@amersfoortengv.nl

Nieuws van de afdelingsbibliotheek

door Cas van der Kroon

De besprekingen met gemeentefunctionarissen (Amersfoort) in verband met mogelijke opslag van onze bibliotheek in het nieuwe gebouw waarin het Archief Eemland komt worden voortgezet. In ons periodiek van september 2012 stond dat eventuele sanering niet is uitgesloten. Daar in de afgelopen zeven jaar door onze leden nauwelijks naar een boek enz. is gevraagd, laat staan naar periodieken van andere NGV-afdelingen, is besloten nu reeds een sanering uit te voeren. De NGV-afdelingsbladen, die een grote ruimte in beslag nemen, worden weggedaan. Het betreft de nummers uit de catalogus (zie onze website) 800 t/m 829. Evenals de nummers 613 t/m 613.10, 615.75 t/m 615.05. Indien door onze leden voor

deze nummers belangstelling bestaat, geef dat dan voor 31 januari 2013 aan mij op via mijn e-mail (zie colofon). Mochten meerdere leden dezelfde nummers willen hebben, dan gaat het naar degene die zich het eerst heeft gemeld. Misschien tegen een heel kleine donatie in de bibliotheekkas. In het aprilnummer van 2013 hoop ik meer te kunnen vertellen. Bij dezen wens ik u allen gezellige feestdagen en een voorspoedig leesplezier in 2013.

Wie heeft per ongeluk nog in bezit:

Nr. 229.11 Nederlands repertorium voor familienamen NH A t/m L (1981)

Nr. 229.12 Nederlands repertorium voor familienamen NH M t/m Z (1981)

Gaarne retour aan de bibliothecaris.

Inhoudsopgave

Ten geleide	3
Colofon	3
Lezingen & Activiteiten	4
Ledenbestand	7
Van uw voorzitter	7
Vrouwen in het leger van Napoleon	8
Opa Kas, een overgrootouder die ik nog heb gekend	10
Diverse bijeenkomsten	13
Stel je voor	14
De familie Scheltus	15
Jacoba van Ravenhorst (1841–1938). Een oude tante met veel familie.	24
Hoofdredacteur gezocht	30
Nieuws van de afdelingsbibliotheek	30

